

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін та мовної підготовки**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦМЕТОДИКА ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ МОВИ»**

Галузь знань	01	Освіта/Педагогіка
Спеціальність	016	Спеціальна освіта
Рівень вищої освіти		перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма		Логопедія, Олігофренопедагогіка

Запоріжжя
2024

УДК 37.016:811.161.2-021.64]
:378.147.091.33-027.22](072)
Ф 95

*Рекомендовано до друку та видання
навчально-методичною радою Хортицької національної академії
як методичні рекомендації до організації самостійно роботи для
студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
016 Спеціальна освіта освітньо-професійних програм Логопедія,
Олігофренопедагогіка
(Протокол № 5 від 18 квітня 2023 року)*

Рецензент:

Тяпкіна Н.І. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри видавничої справи та редагування Запорізького національного університету.

Ф 95Фурман О. Ф. Спецметодика початкового навчання мови : методичні рекомендації до практичних занять для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньо-професійних програм Логопедія, Олігофренопедагогіка / О. Ф. Фурман, В. М. Смоляк. – Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. – 36 с.

Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Спецметодика початкового навчання мови» розроблені з метою надати теоретичну та практичну допомогу студентам в підготовці до практичних занять з навчальної дисципліни «Спецметодика початкового навчання мови». Видання містить передмову, плани практичних занять, методичні рекомендації до їх виконання, критерії оцінювання, рекомендовану літературу.

Рекомендовано для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта.

© Фурман О.Ф., 2024

©КЗВО «Хортицька національна

навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ.....	7
Практичне заняття №1.....	7
Практичне заняття №2.....	9
Практичне заняття №3.....	12
Практичне заняття №4.....	15
Практичне заняття №5.....	18
Практичне заняття №6.....	21
Практичне заняття №7.....	25
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	29
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	30

ПЕРЕДМОВА

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.

Основними функціями практичних занять є:

- поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і у процесі самостійної роботи;
- формування інтелектуальних умінь та навичок планування, аналізу й узагальнень.

Практичні заняття є найважливішим засобом розвитку в майбутніх спеціалістів досвіду самостійної діяльності. Основною вимогою до проведення практичних занять є забезпечення розуміння студентами теоретичних основ і творчого виконання практичної роботи. Ефективність практичного заняття залежить від самостійності виконання роботи кожним студентом.

Мета навчального курсу «Спецметодика початкового навчання мови» полягає у формуванні в студентів знань зі спеціальної методики навчання української мови в початковій ланці освіти; оволодіння методами та прийомами корекції та формування мовлення як засобу спілкування дітей з порушеннями мовлення.

Завдання навчальної дисципліни в системі дисциплін навчального плану бакалаврів спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньо-професійних программ Логопедія, Олігофренопедагогіка є:

- розуміння соціальної ролі мови, її функцій, мовленнєвої діяльності та її компонентів у житті окремої людини і суспільства в цілому;
- визначення мети, змісту й обсягу курсу української мови в спеціальному закладі для дітей з порушеннями мовлення на різних етапах мовної освіти;
- реалізація світоглядної функції рідної (державної) мови, вплив на формування національно-мовної особистості;

– засвоєння мовних і мовленнєвих понять, рівнів мовної системи і закономірностей функціонування мови;

– вивчення й опис найбільш раціональних, оптимальних та ефективних методів і засобів навчання залежно від змісту матеріалу, індивідуальних особливостей учнів, рівня їхньої мовної й мовленнєвої компетенції;

– забезпечення належного рівня культури мовлення учнів з порушеннями мовлення, розвитку комунікативних умінь і навичок.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

– теоретичні основи спецметодики початкового навчання мови, технологію їх запровадження в навчальний процес;

– методи та прийоми навчання читанню й письму, вивчення елементів лексикології, граматики, будови слова, орфографічного матеріалу та розвитку зв'язного мовлення;

вміти:

– правильно структурувати та організовувати процес навчання мови в спеціальному закладі для дітей із порушеннями мовлення;

– проводити різні типи уроків з мови й читання, індивідуальні та групові заняття;

– діагностувати стан навчальних досягнень учнів з предмета «Українська мова та читання».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають здобути:

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Навчальна дисципліна «Спецметодика початкового навчання мови» у структурі навчального плану бакалаврів спеціальності 016 Спеціальна освіта є вибіркоким компонентом. Дисципліна розрахована на 3 кредити ЄКТС – 90 годин, з них 30 аудиторних годин (16 годин – лекції, 14 годин – практичні заняття) та 60 годин відведено для самостійної роботи студентів.

Виконання студентами практичних занять сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань зі спеціальної методики викладання української мови в початковій ланці освіти; оволодінню методами та прийомами корекції та формування мовлення як засобу спілкування дітей з порушеннями мовлення. Студенти набувають навичок аналізу та систематизації інформації з різних джерел, навчаються порівнювати, отримують можливості для порівняння отриманих під час вивчення дисципліни знань та практичного досвіду.

Практичне заняття передбачає закріплення та поглиблення теоретичних знань, які здобувають на лекціях, а також формування та розвиток у студентів навичок та вмінь виконання конкретних завдань дисципліни.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Змістовий модуль 1. Методика навчання грамоти

Практичне заняття № 1

Тема 7. Методичні принципи побудови роботи з розділу «Навчання грамоти»

Ключові слова: періоди навчання грамоти, методи навчання грамоти, структура уроку читання, структура уроку письма, звуковий аналіз, звуковий синтез, буквенний синтез, темп формування навичок читання і письма, фонематичне сприймання, вибіркоче читання стовпчиків слів.

План

I. Теоретична частина

1. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.
2. Прийоми здійснення звукового аналізу та синтезу слів.
3. Напрямки корекційної роботи в період навчання грамоти.
4. Методика глобального читання.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Яку корекційну роботу з письма проводить вчитель-логопед/дефектолог?

III. Практична частина.

1. Опишіть усно артикуляцію одного з голосних, твердих і м'яких приголосних звуків у формі, доступній для сприйняття першокласниками.
2. Розробіть одну вправу ігрового характеру на звуковий аналіз і звуковий синтез.
3. Доведіть важливість використання прийомів звукового аналізу і синтезу на уроках навчання грамоти.
4. Дібрати артикуляційно-слухові вправи до вивчення звуків [д], [д'].

5. Поясніть, чим шкідливе побуквене читання і переваги складового читання. Як навчити читати слова ускладненої структури на початку букварного періоду навчання грамоти?

6. Доведіть доцільність паралельного ознайомлення учнів з парними твердими і м'якими приголосними звуками.

Методичні рекомендації

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Практична частина:

✓ під час опису артикуляції звуків спирайтеся на класифікацію голосних та приголосних звуків. Голосний характеризується в такому порядку: аналізуємо, чи натрапляє повітря на перешкоду; як “працюють губки” (розтягуються, згортаються у вузьку трубочку тощо). Приголосний: місцетворення звука (який мовний орган бере участь в артикуляції); спосіб творення (як повітря проходить – проривається, тягнеться тощо); за твердістю-м'якістю; акустичним вираженням (звучанням – шипить, свистить);

✓ продумайте, які дидактичні ігри можна використати у процесі проведення звукового аналізу й синтезу (напр., гра «Впіймай звук», «Звукоїд», «Подарунки тваринам» та ін.);

✓ доберіть аргументи, які підтверджували думку, що вправи на звуковий аналіз та синтез мають місце у навчанні дітей грамоті;

✓ артикуляційно-слухові вправи мають на меті закріпити засвоєння дітьми особливості вимови звуків, загострюють слухове сприймання звука, його диференціацію;

✓ при недорозвитку функцій фонематичного аналізу та синтезу у дітей спостерігається побуквене читання. З'ясуйте його особливості та шкідливість для

формування навички читання; активізуйте типи складів для читання (склад-злиття, з примиканням за межами злиття, склад, що складається з голосного звука);

✓ щоб дати відповідь на питання, пригадайте складовий принцип української графіки (буква знаходить своє вираження лише в складі).

Практичне заняття № 2

Тема 7. Методичні принципи побудови роботи з розділу «Навчання грамоти».

Ключові слова: періоди навчання грамоти, методи навчання грамоти, структура уроку читання, структура уроку письма, звуковий аналіз, звуковий синтез, буквений синтез, темп формування навичок читання і письма, фонематичне сприймання, вибіркоче читання стовпчиків слів.

План

I. Теоретична частина.

1. Завдання і зміст букварного періоду навчання грамоти. Етапи букварного періоду.
2. Особливості першого етапу. Методика формування вміння читати прямі склади.
3. Опрацювання звуків і букв на другому етапі букварного періоду.

II. Практична частина.

1. Розробіть різні завдання для вибіркового до читання слів у колонках за букварем (на прикладі букви «пе»).
2. Опишіть прийом навчання дітей читати прямий склад (на прикладі літер м).
3. Спостереження й аналіз фрагментів уроків читання і письма в букварний період навчання грамоти.

III. Перевірка самостійної роботи.

1. Назвіть назви ліній у зошиті для 1 класу.
2. Який провідний метод навчання письма?

Методичні рекомендації

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Практична частина:

✓ продумайте різні види читання стовпчиків слів у букварі, які б урізноманітнювали б читання, сприяли усвідомленому прочитуванню (знайдіть прочитайте слова, які мають два / три склади, відповідають на питання що? / який, є назвами предметів / ознак тощо).;

✓ прямий склад (склад-злиття) має структуру приголосний+голосний, його читання є складним, оскільки артикуляція одного звуку накладається на інший звук (муки злиття). У сучасній методиці для навчання його читання найбільш оптимальним є використання прийому «по слідах звукового аналізу»;

✓ Проаналізуйте уроки читання й письма у такому порядку:

Орієнтовна схема аналізу уроку письма

1. Як проведена підготовча робота?
2. Зв'язок з уроком читання.
3. Аналіз структурних елементів букви
4. Як пише на дошці? Чи правильно коментує?
4. Письмо під такт, в повітрі.
5. Чи стежить учитель за посадкою під час письма?
6. Як проводить індивідуальну роботу?
7. Письмо слів і складів.
8. Виховна робота на уроці.
9. Проведення фізкульт хвилинок.
10. Інші види робіт: з розвитку мовлення, диктанти, моделювання.
11. Використання наочності, робота з нею.
12. Чого навчилися учні на уроці?

Схема аналізу уроку навчання грамоти

1. Тема, мета уроку.
2. Основні етапи уроку, види роботи.
3. Використання наочності, робота з нею.
4. Які запитання ставилися до учнів, як вчитель вчить правильно відповідати і розповідати?
5. Словникова робота. Які нові слова засвоїли? Як пояснював вчитель нові слова?
6. Чим учитель зацікавлював дітей? Як підтримував увагу?
7. Елементи гри на уроці.
8. Прийоми звукового аналізу та синтезу. Звуко-буквений аналіз.
9. Виховна робота на уроці.
10. Мова вчителя, контакт з класом.
11. Чого навчились учні на уроці?

Рекомендована література

1. Блінова Г. Й., Пічугіна Т. В. Дидактичний матеріал для подолання вад письма у дітей. Київ : «Благовіст», 2004. 134 с.
2. Кирей І. Ф., В. А. Трунова. Методика викладання каліграфії в початковій школі. Київ : Вища школа, 1994. 153 с.
3. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2012. 364 с.
4. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.
5. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. Середньої освіти (у 3-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Київ : Оріон, 2018.
6. Чередніченко Н.В. Діагностика порушень писемного мовлення у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія*. Київ, 2004. с. 147-152.

7. Чередніченко Н.В. Методика формування в учнів із тяжкими вадами мовлення звукового аналізу та синтезу слів. *Педагогіка та методика: спеціальні:Збірник наукових статей*. Київ, 2001. С. 67-74.

8. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення :навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

9. Шеремет М. ОК., Пахомова Н.В. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення до навчання в школі: навчально-методичний посібник. Київ, 2009. 135 с.

Змістовий модуль 3. Розвиток мовлення.

Практичне заняття № 3

Тема 13. Методика формування лексичної сторони мовлення.

Ключові слова: лексична сторона мовлення; збагачення, уточнення, активізація словника; активний та пасивний словник, словниково-логічні вправи, прийоми пояснення значення слів, пароніми, антоніми, синоніми, джерела накопичення словника.

План

I. Теоретична частина.

Вивчення елементів лексикології (усно)

1. Характеристика словникового запасу учнів, які вступають у підготовчий клас школи для дітей із порушеннями мовлення. Методика роботи над антонімами.
2. Основні шляхи збагачення лексики молодших школярів із мовленнєвими порушеннями.
3. Зміст та послідовність роботи над словом на уроках розвитку мовлення.

II. Перевірка самостійної роботи (усно).

1. Основні завдання роботи над словом та розвитком лексичної семантики учнів із ТПМ.
2. Послідовність роботи над словом на уроках розвитку мовлення.

III. Практична частина.

1. Доберіть 2-3 вправи, що забезпечують збагачення й активізацію словника дітей з порушеннями мовлення у роботі над антонімами.

2. Доберіть 2-3 вправи, що забезпечують збагачення й активізацію словника дітей з порушеннями мовлення в роботі над синонімами.

3. Доберіть 2-3 вправи для роботи над формуванням узагальнювального значення слова.

4. Дібрати 2-3 вправи, що забезпечують збагачення й активізацію словника дітей з порушеннями мовлення в роботі над омонімами й багатозначними словами.

5. Розробити фрагмент уроку вивчення теми «Слова, що мають кілька значень (багатозначні слова)».

6. Доберіть три словниково-логічні вправи.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Для виконання завдань активізуйте такі лексичні поняття:

✓ Багатозначні слова мають кілька значень. Омоніми однакові за звучанням, але мають різні значення. Відмінність між омонімами і багатозначними словами полягає в тому, що між значеннями багатозначних слів є спільність, вони є спільнокореневими, можна підібрати загальний синонімічний ряд; між омонімами лексичної схожості немає, мають різні корені, які збігаються лише за звучанням, омоніми мають спільні синоніми (пор. омоніми *ключ, коса*; багатозначні слова *крило, холодний*);

✓ синоніми – близькі за значенням слова, які об'єднуються в синонімічний ряд;

✓ розробіть фрагмент уроку на етапі сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу. Цей етап передбачає такі логічні дії: аналіз мовного матеріалу з метою виділення істотних ознак поняття «багатозначне слово», узагальнення

істотних ознак (усне формулювання правила, узагальнювальна схема), уточнення суті ознак (звернення до правила в підручнику), виконання практичних вправ для закріплення матеріалу;

✓ словниково-логічні вправи сприяють розвитку словника й мислення дитини. Спираючись на їхні різновиди, доберіть три вправи різного характеру та змісту.

Рекомендована література

1. Білявська Т. М. Методика навчання української мови в початковій школі :навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2021. 108.с.

2. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ :Літера ЛТД, 2012. 364 с.

3. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.

4. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. Середньої освіти (у 3-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Київ :Оріон, 2018.

5. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти(у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2) Київ : Оріон, 2019.

6. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 3 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти(у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Київ: Оріон, 2020.

7. Пономарьова К. І.,Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для 4 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Ч.1-2. Київ :Оріон, 2021.

8. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий - перший класи) / Під ред. М. К. Шеремет. Київ, 2005.

9. Савченко М.А., Калатало Л.С., Колупаєва А.А. Буквар для підготовчих - перших класів шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. Київ, 2001.

10. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із важкими порушеннями мовлення :навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

Практичне заняття №4

Тема 14. Методика розвитку зв'язного мовлення

Ключові слова: зв'язне мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, текст.

План

I. Теоретична частина

1. Охарактеризуйте основні складові компоненти зв'язного мовлення.
2. Розкрийте напрямки та особливості методики розвитку діалогічного мовлення у дітей із порушеннями мовлення.

II. Практична частина

1. Складіть план та дібрати робочі матеріали до написання твору «Опис білочки».
2. Проаналізуйте фактори, що впливають на успішність розвитку зв'язного мовлення.
3. Прокоментуйте тезу: «На початкових етапах навчання дітей із порушеннями мовлення значна увага приділяється розвитку навичок розмовного мовлення. Для досягнення цієї мети використовується низка різноманітних вправ, мета яких – сформуванню дитини відповідати на запитання, спілкуватися з оточуючими та слухати інших».

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Які якості мовлення забезпечують оволодіння навичками монологічного мовлення?
2. Перерахуйте основні стилі мови й мовлення. Робота над якими з них найчастіше проводиться в молодших класах?

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань:

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Практична частина.

✓ Заповніть таблицю для виконання першого завдання (методика Л. О. Варзацької):

Структура тексту	Пункти плану	Робочі матеріали
Вступ		
Основна частина		
Кінцівка		

Робочі матеріали – тексти, які допоможуть дитині скласти (написати) текст-опис (загадки, вірші, прислів'я тощо).

✓ Спираючись на теоретичний матеріал та власний досвід, визначте фактори, які впливають на успішність розвитку зв'язного мовлення:

✓ Продумайте, як розвиток навичок розмовного мовлення впливає на навчання дітей на початкових етапах. Зверніть увагу на те, що усне розмовне мовлення є первинне.

Рекомендована література

1. Білявська Т. М. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2021. 108 с.

2. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2012. 364 с.

3. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.

4. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. Середньої освіти (у 3-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ :Оріон, 2018.
5. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти(у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2) Київ: Оріон, 2019.
6. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 3 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти(у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ: Оріон, 2020.
7. Пономарьова К. І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для 4 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти(у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Ч.1-2. Київ :Оріон, 2021.
8. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий - перший класи) / Під ред. М. К. Шеремет. Київ, 2005.
9. Савченко М.А., Калатало Л.С., Колупаєва А.А. Буквар для підготовчих - перших класів шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. Київ, 2001.
11. Трофименко Л.І. Теоретичні передумови формування морфологічних знань у школярів із тяжкими порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць*. Вип. 8. / за ред. В. В.Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ : ТОВ «Поліграф плюс», 2015. С. 160 – 165.
10. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення :навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

Практичне заняття № 5

Тема 17. Методика опрацювання елементів синтаксису

Ключові слова: граматична будова мови, синтаксис, словосполучення, речення, модель речення.

План

I. Теоретична частина.

1. Види підготовчих граматичних вправ: уміння відмежувати одне речення від іншого, закінчити почате речення, показати зв'язокслів у реченні, розміщення речень у певній послідовності тощо.
2. Методика вивчення понять «речення», «основа речення», «зв'язокслів у реченні», «типи речень за метою висловлювання».

II. Практична частина.

1. Розробіть фрагмент уроку на вивчення поняття «речення», «типи речень за метою висловлювання».
2. Обґрунтуйте значення умінь установлювати зв'язки між словами в реченні на уроках мови.
3. Встановіть зв'язок слів у реченні *Білядоріг лежали високі снігові кучугури*.
4. Які види вправ використовуються для роботи над реченням? Які з них сприяють розвитку зв'язного мовлення учнів з порушеннями мовлення?
5. Які пунктуаційні правила засвоюють учні?

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Наведіть приклади завдань з формування вмінь складати та поширювати речення.

Методичні рекомендації

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Практична частина.

✓ Розробіть фрагмент уроку на етапі сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу. Цей етап передбачає такі логічні дії: аналіз мовного матеріалу з метою виділення істотних ознак поняття «речення», узагальнення істотних ознак (усне формулювання правила, узагальнювальна схема), уточнення суті ознак (звернення до правила в підручнику), виконання практичних вправ для закріплення матеріалу. Зазначені етапи формування граматичного поняття мають бути відображені в конспекті;

✓ Наведіть аргументи, якими можна мотивувати вивчення теми зв'язку слів у реченні.

Порядок встановлення зв'язку слів у реченні:

- визначити, про щойдеться в реченні (підмет),
- визначити, що сказано про підмет, що він робить, який він є;
- поставити запитання від підмета до присудка, від присудка до підмета (встановити двосторонній зв'язок);

- встановити залежні слова від підмета. Для цього поставити запитання від підмета;

- встановити залежні слова від присудка. Для цього поставити запитання від присудка.

✓ Спираючись на теоретичний матеріал та на підручник початкової школи, визначте види вправ, які використовує вчитель під час вивчення теми «Речення».

✓ Визначте, які синтаксичні правила вивчають учні з початкової школи.

Рекомендована література

1. Білявська Т. М. Методика навчання української мови в початковій школі :навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2021. 108.с.

2. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ :Літера ЛТД, 2012. 364 с.

3. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.

4. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. середньої освіти (у 3-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ :Оріон, 2018.

5. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2) Київ : Оріон, 2019.

6. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 3 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ :Оріон, 2020.

7. Пономарьова К. І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для 4 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Ч.1-2. Київ :Оріон, 2021.

8. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий - перший класи) / Під ред. М. К. Шеремет. Київ, 2005.

9. Савченко М.А., Калатало Л.С., Колупаєва А.А. Буквар для підготовчих - перших класів шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. Київ, 2001.

10. Трофименко Л.І. Теоретичні передумови формування морфологічних знань у школярів із тяжкими порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць*. Вип. 8. / за ред. В. В.Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ : ТОВ «Поліграф плюс», 2015. С. 160 – 165.

11. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення :навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

Практичне заняття № 6

Тема 18. Методика формування граматичної сторони мовлення. Методика вивчення частин мови. Корекційна робота щодо диференціації на практичному рівні частин мови.

Ключові слова: граматична будова мови, частини мови: іменник, прикметник, дієслово, прислівник, граматичні значення та категорії, суттєва ознака.

План

I. Теоретична частина.

1. Розкрийте етапи формування граматичного поняття.
2. Назвіть основні граматичні значення іменника.
3. Назвіть прийом визначення роду іменника.
4. Назвіть граматичні категорії прикметника.
5. Назвіть граматичні значення дієслова.
6. Який порядок виконання морфологічного аналізу іменника, дієслова, прикметника?

II. Практична частина.

1. Складіть лінгвістичну казку для вивчення одного з граматичних понять (на вибір).
2. Розробіть 2 – 3 проблемно-пошукових завдання для вивчення частин мови.
3. Доведіть на конкретному прикладі необхідність дотримання чітко визначеної послідовності під час вивчення нового граматичного поняття.
4. Які прийоми роботи можна використовувати для збудження інтересу в учнів до вивчення граматики? Наведіть приклади використання цікавих вправ та ігрових моментів.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Доберіть приклади завдань, спрямованих на диференціацію іменників та дієслів (слів-назв дій предметів).
2. Доберіть приклади завдань, спрямованих на диференціацію прикметників (слів-ознак предметів) та іменників (слів-назв предметів).

3. Розробіть пам'ятку для виконання морфологічного розбору іменника та дієслова.

Методичні рекомендації

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Практична частина.

Лінгвістична казка – це дуже цікавий вид навчання, який найкраще себе зарекомендував для учнів молодших і середніх класів. З її допомогою можна захоплююче розповісти про правила української мови, члени речення, розділові знаки, різні частини мови. Це легко, цікаво і пізнавально. За допомогою гри лінгвістична казка пояснює правила і закони мови. Хоч вона з'явилася на світ набагато пізніше традиційних фольклорних казок, у неї обов'язково повинні бути свої герої, елементи чарівництва і казкові перетворення. Композиційно лінгвістична казка складається з приповідки, зачину, самоїдії і кінцівки. При цьому характерною рисою є те, що в кінцівці обов'язково робиться наголос на лінгвістичні поняття, які впливають змісту самоїказки.

Казка про голосні і приголосні звуки

За високими горами, за синіми морями, у таємному паперовому палаці жила була королева Мова зі своїми придворними звуками.

Жили вони в дружбі й злагодидоти, доки один з придворних не крикнув: «Брати мої, я найпотрібніший, найкорисніший звук для людей, а ви всі нікому не потрібні!».

Що тут сталося. Звуки обурилися. Кожен став себе розхвалювати.

- *Я найголовніший, найкругліший, мене дуже легко вимовляти, – запевнює всіх звук [о].*

- *Ні, я найважливіший, – обурився звук [ж], – без мене не може існувати велика кількість слів.*

- *А я найширший, – шипить звук [ш].*

- А я вмію ричати, – сердиться звук [р].
- А я найбашковитіший, – фиркає звук [ф].

Вони сперечалися так голосно, зчинився гамір такий, що прибїгла королева *Мова*. Найкрикливіших і найголосніших, звуки [а], [о], [у], [е], [и], [і], вона назвала голосними, а інших, тихіших і спокійніших, які завжди погоджувалися з голосними, – приголосними. Приголосні звуки не кричали і співали, як голосні, але теж гомоніли: пхкали – п-п-п, шипіли – ш-ш-ш, свистіли – с-с-с, фиркали – ф-ф-ф.

Королева сказала їм, що кожен з них однаково потрібен і що тільки всі вони разом корисні людям. Потім вона запропонувала вимовити слово «фара» спочатку без голосних, а потім без приголосних, і всі почули спочатку тільки [ф-р], а потім [а-а]. Голосним без приголосних не обійтися.

Усім стало зрозуміло, що всі звуки важливі, необхідні, й що жити треба дружно. Із звуків складаються слова, люди їх вимовляють, об'єднують у речення, за допомогою яких спілкуються між собою.

З того часу звуки уже ніколи не сварилися.

✓ Проблема – це поштовх, необхідність шукати логічні зв'язки між літературним твором і власним досвідом, до того ж вихід може бути й не один. Проблемність створює більше можливостей для розвитку самостійного мислення. Репродуктивні методи навчання не такі дієві. Найпростіший спосіб створити проблемну ситуацію – проблемне питання. На нього немає готової відповіді в підручнику. Воно часто може не передбачати прямої відповіді, бути суперечливим. І лише інтенсивний мисленнєвий пошук з опорою на певну інформацію дозволить знайти розв'язок. Учитель має вислухати кожного, скерувати хід думок, виділити основне. Правильних відповідей часто буває декілька. Основним поняттям проблемного навчання є «проблемна ситуація», що є інтелектуальною складністю людини, яка виникає у випадку, коли вона не знає, як пояснити певне явище, факт, не може досягти мети відомим їй способом, що спонукає людину шукати новий спосіб пояснення або спосіб дії. Проблемна ситуація обумовлює початок мислення в процесі постановки та вирішення проблем. Саме створення проблемної ситуації дає початок процесу дослідження, аналізу, творчості учнів. Створена проблемна

ситуація має підвести учнів до здивування, протиріччя або утруднення, що, у свою чергу, викличе зацікавленість.

Наприклад, можуть бути проблемно-пошуковими такі завдання: з'ясувати значення власних назв у житті людини, етимологію слова, утворення географічних назв, вивчення ролі інфінітивної форми дієслова та ін.

✓ Відповідно до теорії П. Я. Гальперіна, робота над формуванням граматичного поняття повинна спиратися на логічну роботу мислення. Доведіть цю думку, спираючись на конкретний приклад (напр., вивчення зміни прикметника за родами, поняття «числівник» та ін.)

Рекомендована література

1. Грибань Г. В. Дослідження особливостей оволодіння дієслівною лексикою молодшими школярами з ТВМ. *Теорія і практика сучасної логопедії: збірник наукових праць*: Вип. 2. Київ : Актуальна освіта, 2005. С. 47-52.

2. Грибань Г. В. Опанування знань з теми «Дієслово» молодшими школярами з ТПМ: дидактичний аспект. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. статей молодих вчених: / за ред..В.В.Засенка, А.А.Колупаєвої*. Київ : «Експромт», 2011. Вип. 2. С. 32-40.

3. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ :Літера ЛТД, 2012. 364 с.

4. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.

5. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. середньої освіти (у 3-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Київ :Оріон, 2018.

6. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2) Київ: Оріон, 2019.

7. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 3 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ:Оріон, 2020.

8. Пономарьова К. І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для 4 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Ч.1-2. Київ :Оріон, 2021.

9. Савченко М.А., Калатало Л.С., Колупаєва А.А. Буквар для підготовчих - перших класів шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. Київ, 2001.

12. Трофименко Л.І. Теоретичні передумови формування морфологічних знань у школярів із важкими порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць*. Вип. 8. / за ред. В. В.Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ : ТОВ «Поліграф плюс», 2015. С. 160 – 165.

10. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із важкими порушеннями мовлення :навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

Практичне заняття № 7

Тема 20. Методика вивчення орфографічного матеріалу.

Ключові слова: орфографія, орфограма, орфографічне правило, орфографічна навичка.

План

I. Теоретична частина

1. Методика вивчення фонетичних написань.
2. Методика вивчення морфологічних написань.
3. Методика вивчення історичних написань.
4. Методика вивчення семантичних написань.
5. Назвіть умови успішного формування орфографічної навички.
6. Розкрийте значення перевірки учнівських зошитів і методику роботи над помилками.
7. Які вимоги ставляться до повторення вивченого і як воно проводиться в системі роботи над формування морфографічної навички.
8. Види вправ з орфографії.
9. Методика проведення диктантів.
10. Орфографічний розбір і його види.

II. Практична частина

1. З дитячої літератури та з інших джерел доберіть вірші, скоромовки, загадки для відпрацювання вимови голосних і приголосних під час формування орфоепічних умінь.

2. Складіть фрагмент уроку вивчення теми «Знак м'якшення», «Ненаголошеніє, *и* в корені слова».

3. Розробити алгоритм, за яким можна навчити учнів 4 кл. писати [е], [и] в ненаголошених особових закінченнях дієслів.

4. Назвати способи позначення м'яких приголосних на письмі і методику вивчення цього матеріалу

III. Перевірка виконання самостійної роботи

1. Види правописних вправ, методика їх проведення (списування, диктанти).

2. Методика проведення орфографічного розбору.

Методичні рекомендації

1. Розгляд теоретичних питань та перевірка виконання завдань самостійної роботи передбачає відтворення матеріалу, опрацьованого на лекціях та в процесі самостійного опрацювання завдань.

Текст відповіді – монологічне висловлювання, яке має чітку структуру: вступ, основну частину, висновки.

2. Практична частина.

✓ Орфоепічні норми визначають правила вимови голосних, приголосних звуків, звукосполучень (вимова дзвінких приголосних в кінці слів та всередині перед приголосним; буквосполучень-*ться, -ися та ін.*).

✓ Робота над вивчення морфографічної норми (правила) здійснюється в такому порядку: аналіз мовного матеріалу з метою визначення орфографічної закономірності; узагальнення, формулювання правила; уточнення суті орфографічної норми, вивчення правила за підручником; виконання практичних вправ.

✓ Морфологічні написання (орфограма «Ненаголошені голосні в корені слова») вимагають застосування алгоритму (чіткого порядку дій виконавця).

Розробіть такий алгоритм, у якому запропонуйте дитині порядок розумових дій за правилом.

✓ Позначення м'якості приголосних на письмі є фонетичними написаннями. Є декілька способів позначення м'якості, подайте їх та методику вивчення таких написань.

Рекомендована література

1. Бартенєва Л. Мовленнєва готовність семирічок із НЗНМ до засвоєння норм правопису. *Дефектологія*. 2000. №1. С. 34-38.

2. Малярчук А.Я. Розвиток усного та писемного мовлення молодших школярів. Київ: :Літера ЛТД, 2008. 336 с.

3. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ :Літера ЛТД, 2012. 364 с.

4. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.

5. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. середньої світи (у 3-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ :Оріон, 2018.

6. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2) Київ:Оріон, 2019.

7. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 3 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Київ:Оріон, 2020.

8. Пономарьова К. І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для 4 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1 – 54.2). Ч.1-2. Київ :Оріон, 2021.

9. Пригода З.С. Орфографічна грамотність – актуальна проблема навчання дітей із тяжкими порушеннями мовлення. *Український логопедичний вісник: зб. наук. праць*. Київ : ПП «Актуальна освіта», 2011. №2. С. 31 – 35.

10. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий - перший класи) / Під ред. М. К. Шеремет. Київ, 2005.

11. Савченко М.А., Калатало Л.С., Колупаєва А.А. Буквар для підготовчих - перших класів шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. Київ, 2001.

12. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення: навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань студентів відбувається на підставі таких критеріїв:

1. Правильність відповідей (правильне, досить глибоке викладення теоретичних питань дисципліни).
2. Рівень усвідомлення матеріалу дисципліни і самостійність суджень.
3. Новизна навчальної інформації, науковий рівень знань матеріалу дисципліни.
4. Вміння пов'язувати засвоєні теоретичні знання з практичним досвідом (наведення прикладів, життєвих ситуацій тощо).

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ЗА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7
5	5	5	5	5	5	5

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

За шкалою ECTS	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
1	2	3	4
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	82 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 81 (добре)		
D	64 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 63 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Білявська Т. М. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2021. 108 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ :Літера ЛТД, 2012. 364 с.
3. Навчальні програми з української мови для підготовчого, 1-4, 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.
4. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. спеціальних закл. заг. середньої освіти (у 3-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Київ :Оріон, 2018.
5. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2) Київ : Оріон, 2019.
6. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 3 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Київ: Оріон, 2020.
7. Пономарьова К. І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для 4 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти (у 4-х частинах) (Н 54.1- 54.2). Ч.1-2. Київ :Оріон, 2021.
8. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий - перший класи) / Під ред. М. К. Шеремет. Київ, 2005
9. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах. Київ:Освіта, 2007. 345 с.
10. Савченко М.А., Калатало Л.С., Колупаєва А.А. Буквар для підготовчих - перших класів шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. Київ, 2001.
11. Чередніченко Н.В. Діагностика порушень писемного мовлення у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Київ, 2004. с.

12. Чередніченко Н.В. Методика формування в учнів із тяжкими вадами мовлення звукового аналізу та синтезу слів. *Педагогіка та методика: спеціальні. Збірник наукових статей.* Київ, 2001. с.

13. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення: навч.-метод. посіб. Київ : Слово. 2012. 208 с.

ДОДАТКОВА

14. Анісімова Г. О. Нікулочкіна Г. О. Сучасний урок у початковій школі: традиції та інновації (навчально-методичний посібник). Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.

15. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. Київ: Видавничий дім «Слово», 2004. 344 с.

16. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ : Видавничий дім «Слово», 2004. 374 с.

17. Бондаренко О. Формування читацької компетентності молодших школярів. *Початкова школа: науково-методичний журнал.* 2014. № 5. С. 6-8.

18. Бульбах Т. Підготовка та проведення уроків з мультимедійною підтримкою в початкових класах. *Початкова школа: науково-методичний журнал.* 2015. № 3. С. 56-58.

19. Вашуленко О. Варіативність уроків літературного читання. *Учитель початкової школи: науково-методичний журнал.* 2015. № 4. С. 27-28.

20. Гудзик І. П. Аудіювання українською мовою. Київ: Педагогічна думка, 2003. 144 с.

21. Єргіна О. В. Сучасний урок і мультимедійні технології: досвід і перспектива. *Комп'ютер у школі та сім'ї.* 2008. № 2. С. 12-16.

22. Заплатна С. М. Сучасний підхід до проблеми логопедичного обстеження дітей з недорозвитком мовлення. *Педагогіка та методика: спец. зб. наукових статей.* Вип. II. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. С. 8-13.

23. Ільяна В. М. Аналіз сформованості навички читання в учнів молодших класів спеціальної школи для дітей з ТПМ. *Теорія і практика сучасної логопедії: зб. наук. праць.* Київ: «Актуальна освіта», 2006. Вип. 3. С. 55–62.

24. Капська А. Й. Виразне читання. Практичні і лабораторні заняття: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1990. 175 с.
25. Кирей І. Ф., В. А. Трунова. Методика викладання каліграфії в початковій школі. Київ:Вища школа, 1994. 153 с.
26. Конопляста С. Ю. Формування просторового мислення у дітей із системними мовленнєвими вадами, обумовленими затримкою психічного розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наукових праць. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. № 4. С. 105-112.
27. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: навчальний посібник / К. Я. Климова. Київ :Ліра-К, 2006. 240 с. 5.
28. Манько Н. В. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. *Дефектологія*. 2006. № 1. С. 41-44.
29. Мартиненко В. Сутнісні характеристики читацької компетентності молодших школярів. *Початкова школа: науково-методичний журнал*. 2013. № 12. С. 3–7.
30. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / автор. колект.: Н. М. Стадненко, Т. Д. Ілляшенко, Л. В. Борщевська, А. Г. Обухівська. Кам'янець-Подільський :Абетка, 1988. 170 с.
31. Науменко В. О. Психолого-педагогічні основи навчання читання у початковій школі. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. С. 3-6.
32. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання:науково-методичний посібник. Київ : А.С.К., 2006. 192 с.
33. Савченко М. А. Методика виправлення вад вимови у дітей. Київ : Рад. шк. 1983. 321 с.
34. Савченко О. Дидактика початкової освіти. Київ : Грамота, 2012. 362 с.
35. Савченко О. Сучасний урок: суб'єктивність навчання і варіативність структури. *Початкова школа :науково-методичний журнал*. 2011. № 9. С. 11-15.
36. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах. Київ :Освіта, 2007. 345 с.

37. Соботович Є., Трофименко Л. Особливості засвоєння дітьми із НЗНМ узагальненого лексичного значення слова та його понятійної співвіднесеності. *Дефектологія*. 2000. № 1. С. 16-19.
38. Стадник Л. Формування і розвиток мотивації на уроках читання. *Початкова школа* :науково-методичний журнал. 2014. № 1. С. 19-22.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

**Фурман Ольга Федорівна
Смоляк Володимир Мирославович**

**Методичні рекомендації до організації практичних занять
З навчальної дисципліни «Спецметодика початкового навчання мови»
для студентів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта**

Редактор – Н. В. Руколянська
Комп'ютерна верстка та макет – І. С. Шишлова

Підписано до друку 18.04.2023
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк Riso.
Ум. друк. арк 2,09.
Наклад 100 пр.

Видавництво комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Україна, 69017, м. Запоріжжя, вул. Наукового містечка, 59.
Свідоцтво: ДК № 7031 від 27.12.2019 р.
тел./факс: (061)283-20-01, (061)283-20-05.
E-mail: info@khnnra.zp.ua
Сайт: khnnra.edu.ua